

Het Enneagram

Oude wijn in nieuwe zakken?

door Donatus Thöne

Op dit moment is het zogenaamde *enneagram* een ware hit onder managers. Vele boeken doen de ronde over dit fenomeen. Waarom is het enneagram een hype en hoe werkt het? Niet alleen bij het managen van mensen bestaat een constante behoefte om hen te categoriseren. Als we mensen in hokjes kunnen stoppen, kunnen we ook beter omgaan met onze eigen onzekerheden, zo lijkt het: *mijn koninkrijk voor een hokje!*. En dus komen vele verschillende instrumenten en modellen op en verdwijnen deze weer in de kast. Deze behoefte is intrigerend want *mensen* zijn natuurlijk zo uniek dat zij niet te categoriseren zijn. Bovendien is het aardige dat niemand zich helemaal kan vinden in de beschrijving van het hokje waarin men volgens modellen geplaatst wordt.

Toch is er een reeks van modellen en vragenlijsten dat inzicht geeft in ons *zijn* en *doen*. Op dit moment 'doet' het enneagram het goed. Daarvoor waren het, het *Kernkwadrant*, de *Myers-Briggs Type Indicator* en de *Padi*-modellen in. Al deze modellen beschrijven persoonlijkheidstypen, stijlen van interacties of inzichten in gedragsvaardigheden.

Het enneagram

Het enneagram is als model een van de oudste manieren om mensen in te delen in categorieën die we al sinds de prehistorie kennen. Naar wordt aangenomen is het oorspronkelijk enneagram als model dan ook een paar duizend jaar geleden ontstaan in het Midden-Oosten. Daar deed het dienst in spirituele scholen om te helpen bij de ontwikkeling van de leerlingen. Nu wordt het gebruikt in verschillende vlakken van de psychologie.

Het enneagram heeft negen persoonlijkheidstypen die in een dynamische verhouding staan tot elkaar. Elk van deze persoonlijkheidstype heeft zijn eigen stijl, strategie en interactie. Het enneagram geeft inzicht in de veelal onbekende drijfveren van iemand en dat is natuurlijk erg interessant. Het aardige is dat iedereen zichzelf altijd wel een beetje herkent in alle verschillende typen. Het is de kunst te ontdekken welke herkenning het sterkst naar voren komt. Dit basistype geeft de kern weer van waaruit je reageert op en met je omgeving.

Vleugels

Maar niemand is helemaal puur in zijn gedrag naar anderen. Daarvoor heb je de zogenaamde 'vleugels'. Dit zijn de persoonlijkheidstypen die links en rechts van het basistype staan. Een leider heeft bijvoorbeeld ook sterke kenmerken van een Optimist en een Bemiddelaar. En zo heeft een Individualist ook iets van een Presteerder en een Observerder.

Pijlen

In het enneagram heeft elk persoonlijkheidstype twee pijlen die verwijzen naar ingesleten reactiepatronen die onder druk naar boven komen. Onder druk zal ons gedrag in de richting van de pijl verschuiven naar het basistype passend bij onze stressreactie.

Zo zal een helper zich onder druk gaan gedragen als een leider en bepalen wat er moet gebeuren. Een Leider kan in een stresssituatie kenmerken krijgen van de Observeerder en komt zo niet meer echt in actie.

Het enneagram heeft een aantal aardige kanten. Het is een redelijk eenvoudig categoriseringsinstrument dat een reeks reactiepatronen weergeeft. Mede hierdoor kan het een aardig instrument zijn bij individuen en groepen die een beter inzicht (in elkaar) willen krijgen. Het is ook een *oud* model, dus het heeft ontegenzeggelijk overlevingskracht. Maar de persoonlijkheidsbeschrijvingen hebben ook wel een behoorlijk astrologisch gehalte van een dagblad. Wat je ook bent, je herkent jezelf overal wel een beetje in.

Kader

De negen basistypen van het Enneagram:

1. De Perfectionist: heeft behoefte om alles goed te doen
2. De Helper: wil graag aardig gevonden worden
3. De Presteerder: heeft de behoefte om waardevol te zijn
4. De Individualist: heeft de behoefte om zicht zelf te begrijpen
5. De Observeerder: wil de wereld om zich heen begrijpen
6. De Loyalist: heeft behoefte aan veiligheid en zekerheid
7. De Optimist: wil graag gelukkig en tevreden zijn
8. De Leider: heeft behoefte om groot en sterk te zijn
9. De Bemiddelaar: op zoek naar harmonie

Donatus Thöne is partner bij Renaissance *Coaching & Training* in Uithoorn